

§ 287

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle varavaltuutettu Sandra Hagmanin valtuustoaloitteesta laajentaa peruskoulujen B2-kielivalikoima helsinkiläislasten eniten puhumiin kieliin

HEL 2023-012261 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle varavaltuutettu Sandra Hagmanin ja 24 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien peruskoulujen B2-kielitarjonnan laajentamista helsinkiläislasten eniten käyttämiin kieliin:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää peruskoulujen kielivalikoiman laajentamista helsinkiläislasten eniten käyttämiin kieliin kannatettavana. Sandra Hagman ja 24 valtuutettua esittävät aloitteessaan, että peruskoulun B2-kielivalikoimaan lisätään helsinkiläislasten eniten puhumia kieliä kuten arabia, somali, viro ja venäjä.

Oppivelvollisuusikäisten kielten opiskelu ja kielivalikoima

Perusopetuksen ja toisen asteen kielten opintojen laajuus ja määrä perustuu koulutusasteittaisiin lakeihin ja niiden perusteella kirjoitettuihin valtakunnallisiin suunnitelmiin. Ylioppilastutkinnossa kirjoitettavista kielistä määrää ylioppilastutkintolautakunta. Opetuksenjärjestäjä päättää paikallisissa suunnitelmissa, mitä eri kieliä voi perusopetuksessa ja toisella asteella opiskella. Varsinaisen kielivalinnan yksittäisen lapsen kohdalla tekee huoltaja.

Perusopetus

Helsingin suomenkielisen ja ruotsinkielisen perusopetuksen ja toisen asteen kielten opintojen rakenne ja -valikoima eroavat jossain määrin toisistaan.

Helsingin suomenkielisissä kouluissa oppilaat opiskelevat kaikille yhteisiä A1- ja B1-oppimäärän kieliä. A1-kielen opiskelu alkaa ensimmäiseltä luokalta ja B1-kielen kuudennelta luokalta. Näistä toisen kielen tulee olla toinen kotimainen. Näiden lisäksi oppilailla on mahdollisuus opiskella valinnaisia A2- ja B2-oppimäärän kieliä kolmannelta ja kahdeksannelta luokalta alkaen.

Helsingin suomenkielisten koulujen kaupunkitasoiseen kielivalikoimaan kuuluvat seuraavat kielet:

A1-kieli: englanti, espanja, kiina, pohjoissaame*, ranska, ruotsi, saksa,

venäjä, viro*

A2-kieli: englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa, venäjä

B1-kieli: englanti, ruotsi

B2-kieli: espanja, italia, kiina, latina, ranska, saksa, venäjä

*kaksikieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden A1-kieli

Ruotsinkielisissä kouluissa oppilaat opiskelevat kaikille yhteisiä A1- ja A2-oppimäärän kieliä. A1-kieli alkaa ensimmäiseltä luokalta ja A2-kieli kolmannelta luokalta. Näiden lisäksi oppilailla on mahdollisuus opiskella valinnaista B2-oppimäärää seitsemänneltä luokalta.

Helsingin ruotsinkielisten koulujen kaupunkitasoiseen kielivalikoimaan kuuluvat seuraavat kielet:

A1-kieli: suomi, äidinkielenomainen suomi

A2-kieli: englanti, ranska, saksa

B1-kieli: suomi*

B2-kieli: englanti, espanja, ranska, saksa

*vain kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneet oppilaat voivat opiskella suomea B1-oppimääränä

Toinen aste

Perusopetuksessa aloitetut kielten opinnot jatkuvat lukiokoulutuksessa pitkänä, keskipitkänä tai lyhyenä oppimääränä. Pitkä oppimäärä tarkoittaa perusopetuksessa A1- tai A2-kielenä aloitettua kieltä, keskipitkä perusopetuksessa aloitettua B1-kieltä ja lyhyt oppimäärä perusopetuksessa aloitettua B2-kieltä tai lukiossa aloitettua kieltä (B3). B2- ja B3-oppimäärän kielten tavoitetaso on sama ja ylioppilaskoe on näille oppimäärille sama lyhyen kielen koe. Lukion oppimäärän suorittaakseen on jokaisen opiskelijan opiskeltava yhtä pitkää ja yhtä keskipitkää kieltä. Toisen näistä kielistä on oltava ruotsi tai suomi.

Helsingin kaupungin lukioissa on mahdollista jatkaa kaikkia perusopetuksen kielivalikoimaan kuuluvia kieliä jossakin kaupungin lukioista sekä verkkolukion tarjontaa hyödyntämällä. Lukiokoulutuksen päätteeksi suoritettavissa ylioppilaskirjoituksissa kaikkia Helsingin kielivalikoimaan kuuluvia kieliä ei kuitenkaan voi kirjoittaa. Kirjoitettavien kielten valikoi-
masta määrää ylioppilastutkintolautakunta. Helsingin lukioiden ja ylioppilastutkinnossa suoritettavien kielten kokeiden valikoima esitellään alla.

Suomenkielisen lukiokoulutuksen kielivalikoima

Pitkä oppimäärä: englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa, venäjä, viro

Keskipitkä oppimäärä: ruotsi

Lyhyt oppimäärä: arabia, englanti, espanja, italia, japani, kiina, korea, latina, saksa, unkari, venäjä, viro

Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen kielivalikoima

Pitkä oppimäärä: englanti, ranska, saksa, suomi

Keskipitkä oppimäärä: suomi

Lyhyt oppimäärä: englanti, espanja, ranska, saksa, venäjä

Ylioppilastutkinnossa kirjoitettavat kielet

Pitkä oppimäärä: ruotsi, suomi, englanti, espanja, ranska, saksa, venäjä

Keskipitkä oppimäärä: ruotsi, suomi

Lyhyt oppimäärä: englanti, espanja, ranska, saksa, venäjä, italia, portugali, pohjoissaame, inarinsaame, koltansaame, latina

Ammatillisen opetuksen valitsevat opiskelevat osana kaikille yhteisissä opinnoissa viestintää ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä sekä viestintää ja vuorovaikutusta vieraalla kielellä yhteensä 4 osaamispisteen verran.

Perusopetuksessa opiskelevien oppilaiden äidinkielet

Helsingin perusopetuksessa opiskelevista oppilaista 10 800:n äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Eri äidinkieliä on yhteensä 97 ja näistä suurimpia kieliryhmät on lueteltu alla. Kyseisen kielen äidinkielekseen ilmoittaneiden lukumäärä on ilmoitettu kielen perässä.

Helsingin perusopetuksessa opiskelevien lasten äidinkielet: somali (2200), venäjä (1500), arabia (1400), viro (670), kurdi (450), englanti (450), ukraina (260), kiina (240), albania (240), nepali (190), vietnam (190), bengali (180), turkki (160).

Näiden ja muiden kielten puhujia on kuitenkin todellisuudessa näitä lukuja enemmän, sillä väestökisteritietoihin sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan järjestelmiin on mahdollista ilmoittaa vain yksi äidinkieli. Näin ollen kaksi- ja monikielisten lasten tiedot ovat puutteellisia. Lukujen perusteella on kuitenkin mahdollista todeta, että suurimmat kieliryhmät ovat somali, venäjä, arabia sekä viro, kurdi ja englanti.

Helsingiläisten eniten puhuttujen kielten nykyiset opiskelumahdollisuudet Helsingissä

Eniten puhutuista kielistä venäjää, viroa ja englantia voi Helsingin kouluissa tällä hetkellä opiskella jonain muuna oppimääränä kuin B2-oppimääränä. Viroa opiskellakseen on hakeuduttava 1. luokalta alkaen kaksikieliseen suomi-viro-opetukseen, joten oppilaiden todelliset mahdollisuudet viron opiskeluun perusopetuksessa ovat jokseenkin

vähäiset. Arabiaa voi opiskella suomenkielisissä lukioissa alkavana lyhyenä kielenä. Somalin opiskelu ei osana oppilaan kieliohjelmalla ole mahdollista ollenkaan. Oman äidinkielen opetusta annetaan näissä (sekä 43 muussa) kielessä, mutta opetus on tarkoitettu jo kieltä puhuvien lasten äidinkielen kehityksen tueksi.

B2-kielivalikoiman laajentamisen edellytykset

Perusopetuksen valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa ja valtioneuvoston asetuksen mukaisessa tuntijaossa määritellään perusopetuksen pakollisten ja valinnaisten kielten määrät ja se, miltä vuosiluokalta niiden opiskelu tulee viimeistään aloittaa. Valtakunnallinen opetussuunnitelma ei määrittele, mitä kieliä eri oppimäärinä tulee opettaa lukuun ottamatta toisen kotimaisen kielen asemaa yhtenä opintoihin kuuluvana kielenä. Kielivalikoimasta päätetään kuntakohtaisesti ja opetuksenjärjestäjä määrittelee opetussuunnitelmissaan, mitä kieliä oppilaat voivat valita eri oppimääriksi. Kielivalikoiman laajuutta tai siihen kuuluvia kieliä ei siis ohjaa mitkään valtakunnalliset määräykset vaan ne ovat täysin paikallisesti päätettävissä.

Helsingissä B2-kielivalikoiman kaupunkitasoisesta valikoimasta päättää kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomen- ja ruotsinkieliset jaostot. Koulut määrittelevät omassa opetussuunnitelmassaan eri oppimäärinä tarjottavat kielet, joista päättää myös kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomen- ja ruotsinkieliset jaostot koulun johtokunnan esityksestä.

Mikäli B2-kielivalikoimaa laajennettaisiin, se edellyttäisi lautakunnan päätösten lisäksi kaupunki- ja koulukohtaisten opetussuunnitelmien muuttamista. Ennen opetussuunnitelmamuutosten tekemistä tulee selvittää, missä kouluissa uusia kieliä olisi mahdollista opettaa sekä kartoittaa nykyisten vuosiluokkien 1-6 oppilaiden ja heidän huoltajien kiinnostusta valita esitettyjä kieliä.

Mahdollisten uusien B2-kielten opetuksen järjestämisen kannalta ongelmaksi voi muodostua pätevien opettajien löytyminen. Nyt esille nousseista kielistä tämä koskee erityisesti muita kuin venäjän, viron, kiinan ja englannin kieltä. Kielten aineenopettajalla tulee olla ylempi korkeakoulututkinto, vähintään 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot, vähintään 120 opintopisteen opinnot ensimmäisessä opetettavassa aineessa ja vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot toisessa opetettavassa aineessa. Suomen yliopistoissa ei ole mahdollista suorittaa 60 opintopisteen laajuisia opintoja muissa oppilaiden eniten puhutuissa kielissä kuin venäjän, viron, kiinan ja englannin kielessä. Esimerkiksi somalin tai arabian kielessä voi suorittaa yhteensä 15 opintopisteen opinnot Helsingin yliopistossa. Näin ollen pätevien

opettajien tulisi olla opiskellut opetettavaa kieltä ulkomailla ja olla suorittanut muut tutkinnon osat jossain muodossa.

Kielten opinpolun jatkumon turvaamiseksi tulisi myös lukioiden kaupunkitasoiseen kielivalikoimaan lisätä kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätöksellä uudet kielet ja tuottaa niille opetussuunnitelmat. Tämän jälkeen arvioitaisiin, opetetaanko lisättyjä kieliä verkkolukiassa tai lähiopetuksena tietyissä lukiossa.

Valinnaisaineena opiskeltavan B2-kielen valikoiman monipuolistaminen ei edellytä tuntikehyksen kasvattamista eikä siten edellytä lisäresurssia opetuksen järjestämiseen. Selvitys- ja opetussuunnitelmatyö sekä uudistuksesta tiedottaminen edellyttää kuitenkin resursointia. Valinnaisaineryhmien muodostumisesta päättää rehtori ja niiden opetuksen järjestäminen maksetaan koulun budjetista.

Uuden kielen lisääminen koulun valinnaisainevalikoimaan voi vaikuttaa siten, että ryhmiä syntyy aikaisempaa enemmän tai jokin toinen valinnaisaineen ryhmä jää syntymättä. Kielivalikoiman monipuolistaminen voi siis pienentää jonkin verran valinnaisaineryhmien kokoa, jolloin opetusryhmäkohtainen hinta on suurempia ryhmiä kalliimpi. Mahdollisen B2-valikoiman laajentamisen yhteydessä olisi hyvä määritellä kaupunkitasoisesti ryhmän vähimmäisoppilasmäärä, jolla valinnaisen B2-kielen opetus aloitetaan. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto on suomenkielisen perusopetuksen osalta päättänyt vastaavasta vähimmäisoppilasmäärästä A1- ja A2-kielissä ja se on 12-15.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Satu Koistinen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 23444
satu.koistinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Sandra Hagmanin aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt kasvatus- ja koulutuslautakunnalta lausuntoa valtuutettu Sandra Hagmanin ja 24 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta 17.1.2024 mennessä. Aloite koskee peruskoulujen B2-kielivalikoiman laajentamista helsinkiläisten eniten käyttämiin kieliin.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Satu Koistinen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 23444
satu.koistinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Sandra Hagmanin aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano